

Lausunto

01.11.2017

Asia: VM/1709/00.01.00.01/2016 VM098:00/2016

Lausuntopyyntö julkisen hallinnon tiedonhallinnan sääntelyn kehittämistä selvittäneen työryhmän raportista

Yleiset kommentit raportista

Yleiset kommentit raportista

Tiedonhallinnan sääntelyn kokoaminen yleislakiin on kannatettavaa.

Raportti sisältää ansiokkaan katsauksen tiedonhallinnan lainsäädännölliseen, sopimukselliseen ja poliittiseen ohjaukseen. Sellaiseen toimii hyvänä käsikirjana.

Raportin yhteenveto sisältää hyviä periaatteita, joita tulisi noudattaa. Lainsäädännössä tulee kuitenkin huomioida, että periaatteita kohden voidaan ohjata, mutta velvoittamalla voidaan aiheuttaa ennakoimattomia ongelmia. Raportin lähestyminen lainsäädäntöä ja tietosuojaa mahdollistamisen näkökulmasta on kannatettava.

Julkisuuslain tiedon luovuttamista koskevat säännökset tulisi uudistaa, mikä vähentää erityissääntelyn tarvetta. (s.14) Tämä on kannatettava asia ja tällöin lainsäädäntö on helpommin ymmärrettävässä muodossa, kun erityislakeja on vähemmän.

"Rekisterinpitäjän on varmistettava, että sen hallinnassa olevista tietovarannoista luovutettaville tiedoille on olemassa lainmukainen oikeusperuste." Tämä liittyy tietovirtoihin ja aineistojen luovuttamiseen tutkimuksiin. Tällä hetkellä oikeusperusteista on jossain tapauksissa ollut epävarmuutta.

Johtopäätökset-osiossa tärkeä katkelma joka kuvaa nykytilannetta:

"Julkisuuslain tietopyyntöä koskeva menettely

Tiedon antamisesta päättämisen sääntely on tällä hetkellä sekavaa. Julkisuuslain menettelysäännökset ovat keskeisiltä osin puutteellisia, ja on varmaa, että käytännöt vaihtelevat laajalti eri viranomaisissa. Kun lähdetään liikkeelle siitä, että viranomaiselle keskeisen työkalun, hallintopäätöksen, käyttämisen mahdollisuus on monin paikoin epäselvää julkisuuslain mukaisessa päätöksenteossa, neuvonnassa tai palvelussa, miksi sitä ikinä haluaakaan nimittää, on se merkki siitä, että julkisuuslaissa on tältä osin merkittäviä puutteita. Oikeusturvakeinoissa ja niiden soveltumisessa on monin keskeisin kohdin puutteita. Julkisuuslain tietopyyntöä koskevat

menettelysäännökset ovat jo säätämisensä yhteydessä olleet puutteelliset, ja ne kaipaavat uudistusta."

Tämän muutostarpeisiin raportti vastaa varsin ansiokkaasti. Koska teksti ei ollut vielä varsinainen lakiesitys vaan enemmänkin periaatteita lainsäädäntötyön tueksi, linjauksista on varsin helppo olla samaa mieltä.

Kommentit raportin 5 luvusta

Kommentit osasta 5.1 Tiedonhallintaa koskevan sääntelyn soveltamisaloista

Tiedonhallinnan lainsäädännön uudistamista tiedon elinkaaren näkökulmasta pidetään tärkeänä ja kannatettavana.

On tärkeää, että lain tasolla ei säädetä tietohallinnon järjestämisestä liian yksityiskohtaisesti (s. 72)

Seuraavia tavoitteita pidetään kannatettavana (5.1.3):

- Sääntelyn tulee koskea tiedon elinkaarta kokonaisuudessaan
- Sääntelyn tulee tukea tiedonhallinnan laadun parantumista ja tietovarantojen pienenemistä tarvetta.
- Sääntely sovelletaan yhtenäisesti kaikkiin viranomaisorganisaatioihin.
- Sääntely ei määrittele tietohallinto-organisaation rakennettava vaan tietohallinnon tehtäviä.

Kommentit osasta 5.2 Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen

Työryhmä ehdottaa, että arviointi-, suunnittelu- ja kuvaamisvelvollisuudet yhdistetään yhteen lakiin. Yhdellä kuvauskokonaisuudella palvellaan niin tiedonhallinnan, arkistonmuodostuksen, tietojärjestelmien yhteentoimivuuden sekä henkilötietojen suojan käyttötarkoituksia. Tämä on kannatettavaa, mutta jatkovalmistelussa on syytä huomioida myös nykyisen tiedonhallintasuunnitelman funktio keskitettynä metatiedon ohjauslähteenä tietoineistoille.

Velvoitteita säätäessä on huomioitava, että kuvauksia tehdään eri tarkkuustasoilla ja kansallisesti yhtenäiselle tasolla tulee löytää riittävän yleinen taso. Kuvauksessa on voitava huomioida kuvauksen kustannus-hyötysuhde.

Kommentit osasta 5.3 Tietoturvallisuus

Luvun 5.3.3 muoto poikkeaa aikaisemmista linjauksista ja nämä olisi hyvä yhtenäistää muun dokumentin kanssa, vaikka valmistelu onkin ollut eri ryhmässä. Luvussa myös korostuu asiakirjanäkökulma yleisemmän tiedonhallinnon näkökulman kustannuksella. Tältä osin tulisi huomioida, miten säännellään tietovarannon tietoturvasta asiakirjan tietoturvan lisäksi. Luvussa

tietoturvallisuus rinnastetaan luottamuksellisuuteen, vaikka tunnistetaan saatavuuden ja eheyden ulottuvuudet. Tässä olisi syytä huomioida tiedonhallinta kokonaisuudessaan.

Luvun sisältöä tulisi suhteuttaa lukuun 5.6, jossa tarkastellaan tietoaineistojen julkisuutta.

Kommentit osasta 5.4 Tietoaineistojen muodostaminen ja vastuut

Asiakirjan käsitteen lisäksi lainsäädännössä on tärkeää määritellä myös tietoaineiston käsite. Ylipäätään kannatettavaa on asiakirjan, tietovarannon ja tietojärjestelmän käsitteiden suhteiden selkeyttäminen. Tietoaineiston käsite on tarpeellinen, koska asiakirjahallinnon tehtäviin kuuluu osallistuminen tietoaineistojen säilytysajan määrittelyyn. Säilytysajan määrittelyä ei tapahdu vain asiakirjatasolla.

Tietovarannon käsitettä ei ole määritelty lainsäädännössä. (s.88) Käsite tulisi määritellä, sillä se on tärkeä esimerkiksi tietotilinpääöstä laadittaessa.

"Työryhmä pitää tarpeellisena, että osana tiedonhallinnan lainsäädännön uudistamista viran-omaisten välistä tietojenvaihtoa koskevaa sääntelyä selkeytetään entisestään, jotta erityis-lainsäädäntöä voidaan karsia ainakin niiden tilanteiden osalta, kun toiselle viranomaiselle luovutettavat henkilötiedot eivät ole salassa pidettäviä". Raportissa ei esitetä esimerkkejä tästä.

Luku 5.4.3 esittää, että tiedonhallinta tulee järjestää kokonaisprosessiajattelun mukaisesti, jossa prosessia ei katsota vain organisaation vastuulla olevan osan näkökulmasta. Periaatteena tämä on kannatettava. Päällekkäisyyttä ei kuitenkaan voida yksikäsitteisesti pitää vain huonona asiana. Päällekkäisyydellä on jokin syy: kustannustehokkuus, poikkeavat muutosajurit, tietämättömyys. Kokonaisprosessiajattelu edellyttää myös nykyistä tarkempaa ja hienojakoisempaa tietovarantojen ja -järjestelmien jaottelua siten, että muutoskyky pysyy riittävän hyvänä. Lähtökohtana tulee myös olla, että maailma muuttuu.

Selkeiden perustietovarantojen muodostaminen on kannatettavaa ja lainsäädännössä näiden tietojen hyödyntämisen esteiden, kuten maksullisuuden tai lupaprosessien, purkaminen on kannatettavaa. On myös kannatettavaa, että lainsäädäntö ei määrittele toimitustapaa siten, että toimitus on asiakkaan vastuulla.

Luku 5.4.2. Kansallisarkiston määräysoikeuksien selkeyttäminen tai kumoaminen voi parantaa myös tutkimusaineistojen elinkaaren suunnittelua. Kuitenkin tulee pitää huolta siitä ettei Kansallisarkistossa olemassaoleva tietotaito katoa, ja tilalle tule entistä pahempaa hajaannusta ja kaaosta.

Luku 5.4.3. Rinnakkaisten tietoaineistojen muodostamisen vähentäminen on erittäin kannatettavaa. Aineistoja tulisi sekä kerätä että hyödyntää myös muiden kuin oman viraston tai sitä koskevan erityislainsäädännön näkökulmasta.

Luku 5.4.3. Mietinnössä ongelmallisena pidetään, että viranomaisten välisissä tietoluovutuksissa on edelleen käytössä tietolupamenettelyitä.

"Työryhmä pitää tarpeellisena, että osana tiedonhallinnan lainsäädännön uudistamista viranomaistenvälistä tietojenvaihtoa koskevaa sääntelyä selkeytetään entisestään, jotta erityislainsäädäntöä voidaan karsia ainakin niiden tilanteiden osalta, kun toiselle viranomaiselle luovutettavat henkilötiedot eivät ole salassa pidettäviä."

Tämä on kannatettavaa, ja lisäksi tilannetta pitäisi selkiyttää myös salassapidettävien tietojen osalta. Tuleva laki sosiaali- ja terveystietojen tietoturvalisistä käytöstä toivottavasti auttaa tätä tilannetta sosiaali- ja terveystietojen osalta.

Kommentit osasta 5.5 Tietojen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuus

Luvun 5.5.1 sisältö poikkeaa muusta dokumentista siten, että linjauksia esitetään osana lukua eikä erillisessä luvussa. Tavoitetta siitä, että rajapintakuvaukset ovat lähtökohtaisesti avoimia ja rajapinnat toteutetaan vakimuotoisena pidetään hyvänä periaatteena. Käytännön toteutuksen osalta tulee huomioida, että avaaminen ja vakimuotoisuus ei ole yksikäsitteisesti hyödyllistä tai kustannustehokasta. Turvallisuusnäkökulman lisäksi on huomioitava taloudelliset näkökulmat. Tulee myös varmistaa, että samalla ei muodosteta esteitä palveluiden ulkoistamiselle tai avointen ratkaisujen käytölle.

Luvussa esitetään, että tietojen luovuttaminen toteutetaan ainoastaan rajapintojen avulla. Tässä on huomioitava, että käytössä on sekä säännönmukaisia sekä tavalla tai toisella ad hoc tiedonluovutuksia. Säännönmukaisten tietoluovutusten osalta voidaan nähdä tietojärjestelmävaade perusteltuna, mutta muutoin luovutustavasta säätämistä ei pidetä kannatettavana.

Luvussa esitetään, että viranomaisella on velvoite proaktiivisesti pohtia, missä tietoa voidaan käyttää. Tämä onnistuu todennäköisesti parhaimmillaan tyydyttävästi. Samalla veloitetaan luomaan rajapintoja ilman selkeää käyttökartoitusta. Linjauksen muotoiluilla tätä ei pidetä kannatettavana tai toteutuskelpoisena.

Työryhmän näkemys on, että tiedon hallinnan keskeisimmät käsitteet tulisi määritellä yleis-laissa ja yhtenäistää tältä pohjalta määrittelyt erityislainsäädännössä ja asetuksissa. Tämä on kannatettavaa. Tällä hetkellä käsitteitä tulkitaan monella erilaisella tavalla.

Kommentit osasta 5.6 Tietoaineistojen julkisuus ja salassapito

-

Kommentit osasta 5.7 Tiedonsaanti asiakirjoista ja tietoaineistoista

Sivulla 128 on ehdotettu yhteistä lupakäsittelyä. Yhteinen lupakäsittely on erittäin kannatettavaa, sillä tällä hetkellä jokainen viranomainen päättää itse, millä ehdoilla tietoja luovutetaan.

Seuraava kohta luvussa 5.7.4 on kannatettavaa:

"Nykymuotoinen tietoaineistojen käytön lupaprosessi tulisi kuvata, yhdenmukaistaa kaikkia viranomaisia kattavaksi palveluksi ja automatisoida aina hakemuksesta päätökseen ja sen tiedoksi saattamiseen asti. Palvelussa tutkija voisi jättää yhden lupapyyynnön koskien kaikkia tarvitsemiaan viranomaisten tietoaineistoja ja saada kokonaisuudesta yhden lupapäätöksen. Sääntelyn tulisi koskea yhteisen lupapalvelun käytön velvoittamista kaikilla viranomaisilla. Lupaprosessille tulee myös säätää erikseen yhtenäinen enimmäiskäsittelyaika tieteellisen tutkimuksen vapauden ja julkisuusperiaatteen turvaamiseksi."

Tuleva laki sosiaali- ja terveystietojen tietoturvalisesta käytöstä sekä Kansallisarkiston toteuttama yhteinen lupapalvelu toivottavasti auttavat tätä tilannetta ainakin sosiaali- ja terveystietojen osalta.

Sivulla 130 mainitaan seuraavaa:

"Aineistojen käytön rahoitusongelman ratkaisemiseksi voitaisiin parantaa yliopistoissa, korkeakouluissa ja julkisin varoin rahoitetuissa tutkimuslaitoksissa toimivien tutkijoiden asemaa säätämällä viranomaisille lakisääteinen velvollisuus luovuttaa tieteellisessä tutkimuksessa tarvittavat tiedot, jos tutkimuksen rekisterinpitäjänä on yliopisto, korkeakoulu tai julkisesti rahoitettu tutkimuslaitos."

Tämä vaikuttaa ensialkuun hyvältä periaatteelta, joka lisäisi joustavuutta. Tämä on kuitenkin ongelmallinen käytännön tasolla. "Tutkimuksessa tarvittavat tiedot" vaatii tapauskohtaista harkintaa. Ei ole realistista olettaa, että yliopistojen tai muiden julkisten tutkimuslaitosten tutkijoilla on aina täydelliset tiedot siitä mitä he tarvitsevat. Kaivattaisiin esimerkkejä tilanteista, joissa kuvattu tilanne toteutuu.

Sivulla 130 mainitaan myös seuraavaa:

"Tässä mallissa tutkimuslaitos arvioisi yhdessä tutkijan kanssa, mitä tietoja ja rekistereitä tutkimuksessa tarvitaan sekä tarjoaisi tutkijalle riittävät muut palvelut mm. lupamenettelyn ja tiedonhallintaan järjestämisen. Viranomaisen lupaprosessia ei enää tarvittaisi laitokselle jo

kertaalleen luovutettuun tietoon. Laitos olisi tutkimusaineistojen omistaja ja sillä olisi lakisääteinen oikeus säilyttää tutkimusaineistoja ja tarjota niitä jatkokäyttöön. Tekijänoikeudet hoidettaisiin jatkossakin sopimus pohjaisesti. Lisäksi tulisi arvioida, miten varmistetaan kotimaisen ja ulkomaisen tiedon yhdistäminen ja hyödyntäminen."

Tämä on ongelmallinen kohta. Tämä voisi helposti johtaa tilanteeseen, jossa esimerkiksi valtakunnallisista rekistereistä pyritään haalimaan jokaiseen tutkimuslaitokseen mahdollisimman kattavat kopiot, ja niiden käytöstä ei välttämättä sen jälkeen ole mitään yhteisesti saatavilla olevaa tai keskitettyä tietoa. Toisaalta parhaimmillaan tuleva laki sosiaali- ja terveystietojen tietoturvalisesta käytöstä ratkaisisi näitä ongelmia, jos tutkimusaineistot olisivat käytössä pelkästään tietoturvalisissa käyttöympäristöissä.

Kommentit osasta 5.8 Tietoaaineistojen säilyttäminen ja arkistointi

Raportissa ehdotetaan, että kullakin viranomaisella tulee olla nimettynä arkistovastaava, jonka tehtäviin kuuluu osallistua tietoaaineistojen säilytysarvon ja säilytysaikojen määrittelyyn sekä huolehtia siitä, että laissa säädettyjen kriteerien täytyessä Kansallisarkistolta pyydetään kriteerit täyttävän aineiston osalta arkistointipäätös, ellei Kansallisarkisto ole tehnyt aiemmin jo vastaavaa aineistoa koskevaa päätöstä.

Kannatettavaa on, että lainsäädäntöön sisältyy velvoite vastuuhenkilön nimeämisestä. Digitaalisten aineistojen tulee täyttää tietyt tekniset reunaehdot, sisältää tarvittavat metatiedot säilyttämistä, arkistointia ja aineistojen uudelleen käyttöä varten. Tämän laajemman kokonaisuuden vastuuhenkilöstä tulisi sisällyttää kirjaus kokonaisuuteen.

Raportissa käytetään käsitettä tiedonhallintayksikkö, joka esiintyy ajoittain synonyymina käsitteelle arkistonmuodostaja. Lainsäädännön valmistelussa on selkeytettävä käsitteen arkistonmuodostaja käyttöä ja määriteltävä mitä tiedonhallintayksiköllä tarkoitetaan.

Raportissa tuodaan esille, että tietojen säilyttämistä koskeva sääntely ja arkistointi on erotettava selkeästi toisistaan, koska säilyttämiselle ja arkistoinnille on olemassa erilaiset käyttötarkoitukset ja perusteet. Raportissa todetaan, että viranomaisten tietoaaineistojen säilyttämistä ja arkistointia koskevia säännöksiä ja ohjeita antavat jatkossa osittain useat eri toimijat (Kansallisarkisto, Julkisen hallinnon tiedonhallinnan neuvottelukunta jne.). Ohjauksen tulisi kattaa eri tehtäväkokonaisuudet, mutta niin että elinkaaren eri vaiheet ovat huomioitu. Ohjeistuksessa on huomioitava, että aineiston säilytyksen peruste saattaa muuttua sen elinkaaren aikana, jos aineistolle haetaan myöhemmin arkistointipäätöstä.

Raportissa todetaan, että suurin osa viranomaisten tietoaaineistoista pitää sisällään henkilötietoja, joiden käsittelyyn sovelletaan suoraan ja lähtökohtaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen säännöksiä. Viranomaisille on annettava selkeät suuntaviivat henkilötietoja sisältävien tutkimusaineistojen säilyttämis- ja arkistointitarpeen määrittelyyn. THL:n tutkimusaineistoista suuri osa sisältää

henkilötietoja. Tutkimukset voivat olla pitkittäis- ja seurantatutkimuksia. Pidämme tärkeänä, että kansallinen liikkumavara tutkimus- ja tilastointitoimen arkistointiin liittyen selkeytetään. Edellytykset tulee varmistaa myös edellä mainittujen (tutkimus)aineistojen arkistoinnille.

Raportin merkittävin selkeyttämistä vaativa kohta liittyy sivulla 145 käsiteltyyn asiaan. Todetaan että ”Tieteellisen tutkimuksen tietoaaineistojen arkistointi pitää järjestää osaksi korkeakoulujen ja lakisääteisiä tehtäviä hoitavien tutkimuslaitosten toimintaa.” Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on lakisääteisiä tehtäviä hoitava tutkimuslaitos, joten ehdotuksella tietoaaineistojen arkistoinnin järjestämiseksi osaksi laitoksen toimintaa on merkittäviä vaikutuksia. Aiemmin raportissa on todettu, että viranomaisilla ei ole enää jatkossa arkistoja, sillä arkistoitu aineisto on Kansallisarkiston hallussa. Tekeekö tästä periaatteellisesta linjauksesta poikkeuksen lakisääteisiä tehtäviä hoitavat tutkimuslaitokset? Mitä tietoaaineistojen arkistoinnin järjestäminen osaksi tutkimuslaitosten toimintaa tarkoittaa? Tuleeko tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen järjestää sähköisten tietoaaineistojen säilyttäminen irrallaan Kansallisarkiston sähköisestä arkistointipalvelusta? Erittäin tärkeää on, että lakisääteisiä viranomaistehtäviä hoitavien tutkimuslaitosten tietoaaineistojen arkistointi sisällytetään osaksi Kansallisarkiston arkistointipalvelua tai osaksi OKM:n hallinnonalalla rakennettua TutkimusPAS- järjestelmää. Kuuluvatko lakisääteisiä tehtäviä hoitavat tutkimuslaitokset tiedonhallinnan yleislain soveltamisalaan? Tutkimuslaitosten tiedonhallinta tulee sisällyttää osaksi tiedonhallinnan lainsäädäntöä. Tämä kokonaisuus tulee selkeyttää ja kirjoittaa selkeämmin auki, jotta asiasta voidaan ylipäätään lausua.

”Arkistoon siirretyn asiakirjan” käsite on ongelmallinen, koska nykyään on paljon rekistereitä ja tietokantoja, jotka ovat jatkuvasti täydentyviä. Nämä voivat olla kymmeniä vuosia vanhoja, mutta eivät ole ikinä varsinaisesti arkistoituja vaan ne ovat aktiivisessa käytössä. Näihin liittyviä muita tietoaaineistoja tai asiakirjoja on mahdollisesti arkistoitu.

Mietinnössä sivulla 143 alkaen käsitellään tätä asiaa. Linjaukset ovat kannatettavia, mutta tämä koskee vain viranomaisten tietoaaineistoja, joita säilytetään ”alkuperäiseen käyttötarkoitukseen”. Huomioitava on, että tilastointi ja tutkimus voi olla myös aineiston alkuperäinen käyttötarkoitus.

Työryhmä ei ota kantaa muuhun arkistointiin kuin viranomaisten tietoaaineistojen arkistointiin. EU:n yleinen tietosuoja-asetus luo puitteet muun arkistoinnin toteuttamiseksi. Tieteellisen tutkimuksen tietoaaineistojen arkistointi pitää järjestää osaksi korkeakoulujen ja lakisääteisiä tehtäviä hoitavien tutkimuslaitosten toimintaa. Tällä turvataan tutkimustietoaaineistojen uudelleen hyödyntäminen hallitun prosessin mukaiseksi. Tutkimustietoaaineistojen luovuttamisen perusteista tutkimustietoaaineistojen arkistoista tulisi säätää tiedonhallinnan yleislaissa, koska arkistojen hallinnoijat, kuten Kansallisarkisto ja korkeakoulut kuuluvat tiedonhallinnan yleislain soveltamisalaan. Yksityisarkistojen sääntelytarpeet ja sääntelyn sijoittaminen säädöksiin tulee arvioida erikseen.

Kommentit osasta 5.9 Tietohallinnon ja tiedonhallinnan ohjaus

-

Kommentit muutosehdotusten priorisoinnista

Mitä muutosehdotuksia olisi mielestänne priorisoitava valmistelussa?

Työryhmä ehdottaa, että uuden yleislain mahdollistamiseksi useita erikseen mainittuja säädöksiä tai säännöksiä kumottaisiin ja niihin sisältyvä sääntely otettaisiin muutettuna uuteen tiedonhallintaa koskevaan lakiin. Pelkästään tietoaaineistojen säilyttämisen ja arkistoinnin osalta kyseessä on iso professioon ja alan teoreettiseen viitekehykseen vaikuttava uudistus. Uudistukselle tulee varata siirtymäaika ja harkita uudistuksen vaiheistamista.

Sivulla 97:

"Työryhmä pitää tarpeellisena, että osana tiedonhallinnan lainsäädännön uudistamista viran-omaisten välistä tietojenvaihtoa koskevaa sääntelyä selkeytetään entisestään, jotta erityis-lainsäädäntöä voidaan karsia ainakin niiden tilanteiden osalta, kun toiselle viranomaiselle luovutettavat henkilötiedot eivät ole salassa pidettäviä." Tätä tulisi priorisoida valmistelussa.

Yhteinen lupakäsittely on kannatettavaa. Tällä hetkellä jokainen viranomainen päättää itse, millä ehdoilla tietoja luovutetaan. Olemme jo käynnistäneet yhteistyön tämän asia korjaamiseksi. (5.7.4) Ehdotuksen mukaan yhdellä lupahakemuksella voisi saada kaikki viranomaistiedot eikä tarvitsisi hakea lupaa jokaiselta viranomaiselta erikseen. Kannatan myös enimmäiskäsittelyajan säätämistä.

Viranomaisten käytännöt rekisteriaineistojen hyödyntämisessä ovat raportin mukaan hajanaisia ja tietojen saaminen on hidasta. Ehdotetut uudistukset voisivat auttaa nopeuttamaan käsittelyä ja rekisteritietoja hyödynnettäisiin vielä enemmän.

Muut tarpeelliset toimenpiteet

Millä muilla toimenpiteillä, lainsäädännön uudistamisen lisäksi, katsotte olevan merkitystä julkisen hallinnon tiedonhallinnan kehittämisessä?

Viranomaisten välistä yhteistyötä tulisi lisätä.

Suostumus ja epäsuhta on EU:n tietosuojasetuksessa (johdanto kohta 4.3) oleva asia, jonka tulkinna tulisi tehdä yhteistyötä. Olisi tärkeää pohtia, miten epäsuhtaa voidaan vähentää.

Luku 4.4: Tämä koskee muitakin viranomaisia kuin THL:ää.

Työryhmän ehdotusten vaikutukset

Yleiset kommentit vaikutuksista

Työryhmä ehdottaa, että tietoaineistojen säilyttämiseen liittyvien metatietojen ja muiden asiankäsittelyä koskevien tietojen hallinnasta säädetään laissa tai asetuksessa. Työryhmän ehdotus on kannatettava, ja samalla on huomioitava että kyseessä on iso muutos nykyiseen arkistoitujen tietoaineistojen kuvailun tasoon ja syvyyteen. Metatietojen hallintaan tulisi ottaa käyttöön yhtenäinen järjestelmä, joka soveltuu erilaisille tietoaineistoille. Järjestelmässä tulee huomioida pitkäaikaissäilytyksen ja arkistoinnin vaatimat metatiedot.

Taloudelliset vaikutukset

Tutkimusaineistojen laajamittainen metatietojen kuvailu edellyttää kuvailujärjestelmän käyttöönottoa ja henkilöresurssointia.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Tietoaineistojen säilyttämiseen ja arkistointiin liittyen työryhmän ehdotuksella on merkittäviä muutoksia viranomaisen asiakirjahallinnon tai tiedon linkkaaren hallintaan liittyviin tehtäviin. Tietoaineistojen siirtosykli Kansallisarkistoon tapahtuisi jatkossa vuosittain, joka on kannatettavaa.

Raportissa ehdotetaan, että viranomaisilla hallussa olevat manuaaliset arkistoitavaksi tarkoitetut aineistot arkistoidaan jatkossa Kansallisarkiston lukuun, vaikka aineisto säilytettäisiin viranomaisen toimitiloissa. Tällöin Kansallisarkisto käyttää näihin aineistoihin päätöksentekovaltaa muun muassa tietoluovutusten osalta. Nykyisin viranomaisen arkistoituihin aineistoihin kohdistuva käyttölupal palvelu siirtyisi Kansallisarkiston vastuulle. Tämä aiheuttaa merkittävät vaatimukset aineistojen kuvailulle, jotta käyttölupapäätökset voidaan tehdä organisaatioriippumattomasti. Toimintatavan organisointia tulisi pohtia vielä siitä näkökulmasta, että tietopyynnön kohteena oleva aineisto saattaa sisältää sekä manuaalista että digitaalista aineistoa. Raportissa ei ole otettu kantaa kenen toimesta ja missä manuaalisesti arkistoitujen aineistojen tutkijapalvelu tapahtuu?

Uutena tehtävänä työryhmä ehdottaa tietojärjestelmien tiedonhallintavaatimusten vaatimuksen mukaisuusarviointia.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Yhteinen lupakäsittely muuttaisi THL:n toimintaa ja yhdenmukaistaisi luvan saamisen kriteereitä.

Mäki Riku
Terveystieteiden tutkimuskeskus THL